

A birkózás a 2016-os riói olimpia tükrében

Wrestling in the mirror of the 2016 Rio Olympics

Farkas Gábor¹, Bretz Károly², Barna Tibor¹

1 Testnevelési Egyetem, Sportági Intézet, Küzdősportok Tanszék

2 Testnevelési Egyetem, Sport- és Egészségtudományi Intézet, Kineziológia Tanszék

Absztrakt - Birkózásban 20 évvel ezelőtt fordult elő utoljára, hogy a mMagyar válogatott érem nélkül távozott egy olimpiáról. Azóta a kötöttfogású birkózás eladhatósága érdekében számtalan szabályváltoztatás történt, ám ezekkel nem érték el a kitűzött célt, így ez az ősi sportág majdnem lekerült az olimpia programjáról. Elvégeztük a United World Wrestling (UWW) tudományos bizottsága által közölt adatok, illetve a három fogásnem versenytévkenységi mutatóinak elemzését. A tanulmányból kiderül, hogy kötöttfogású birkózásban kevés akció születik állásból, sok mérkőzést a passzivitásból szerzett pontok döntöttek el, ezzel szemben a női és a szabadfogású birkózás esetében a technikai-taktikai akciók hatékonysága szembetűnően magasabb szintű. Továbbá a bírői szubjektivitás nem csökkent, nyögtek a hegyek és egeret szültek.

Kulcsszavak: birkózás, versenytévkenységi mutatók, szabálmódosítás

Abstract - It has been 20 years since the Hungarians returned with no medals from the Olympic Games. Several rules have changed in Greco-Roman wrestling, but they haven't earned their goal, so this ancient sport was nearly deleted from the Olympic program. We analyzed the data of the United World Wrestling Scientific Commission, which showed the differences between the 3 styles based on the performance analysis indicators. They showed, that there are only few action points in Greco-Roman wrestling from standing position, and the points of passivity affect lots of wrestling matches. In the case of women and freestyle wrestling the effect of the technical-tactical movements are on a conspicuous higher level. Furthermore the subjectivity of the referees hasn't attenuated.

Keywords: wrestling, performance analysis indicators, changing rules

Utoljára húsz évvel ezelőtt fordult elő, hogy a magyar birkózó válogatott érem nélkül tért haza egy Olimpiáról. Nyolc versenyző kvalifikálta magát a nyári Riói játékokra, közöttük világ- és európa bajnokok, mégis csak két ötödik hellyel zártuk a tornát. Sajnálatos módon a birkózás a botrányba fulladt mérkőzésekkel, az érthetetlen szabályrendszerrel és a bírók által ítélt szubjektív pontokkal került reflektorfénybe.

Az okokat kutatva az UWW tudományos bizottsága által közölt adatok felhasználásával bemutatjuk a fogásnemek közti különbségeket, a kötöttfogás alkalmazkodását az érvényben lévő szabályrendszerhez, valamint az új szabálmódosításokat és azok előrelátható következményeit.

Módszertan

Tanulmányunkban három világvizsgálatot vizsgáltunk, mert kíváncsiak voltunk, hogy a szabályváltoztatások milyen hatással vannak a versenytévkenységi mutatókra és a sportág látványosságára. A három világvizsgálat a 2015-ös és 2016-os világbajnokságok és a 2016-os olimpia voltak.

Tíz versenytévkenységi mutatót használtunk:

1. Sokoldalúság - új technika alkalmazása az idő függvényében
2. Hatékonyság - pontot érő akció
3. Produktivitás – átlagos 1 pont elérése
4. Védekezési hatékonyság az idő függvényében
5. Állás/partner helyzet aránya
6. Támadás/kontratámadás aránya

7. Előkészítések aránya
8. Összetett támadási együttható
9. Hatékony távolság átlaga
10. Rizikó vállalási faktor

A versenytevékenységi mutatók meghatározása közvetlen megfigyelési eljárással készültek. Ez lehetővé tette az akciók időbeni rögzítését és részletes meghatározását.

A versenyjegyzőkönyv, bulletin felhasználásával, a közvetett információ szerzés módszerét alkalmaztuk. Az állásból végrehajtott látványos fogásokért 4, illetve 5 pontot lehet kapni. Összegyűjtöttük tehát azokat a mérkőzéseket, ahol nem volt 4 pontos akció.

Mélyinterjú készült a kötöttfogású szövetségi kapitánnyal az érvényben lévő szabályrendszerrel kapcsolatban.

Fogásnemek közti különbségek

A versenyzők technikai-taktikai versenytevékenységi mutatóinak vizsgálatával már sokan foglalkoztak és számtalan szakdolgozat készült belőle. A győzelem fajtáin (Bánkúti, 1999), a versenyzők típusán (Barna, 2006) és a védekezés/támadás megbízhatóságán (Barna, 1993) keresztül, igen széles a palettája ezeknek az indikátoroknak. A nemzetközi szövetség tudományos bizottságának tagjai, Lopez és Gonzales, 2012-ben meghatározták az általuk vélt 10 legfontosabb versenytevékenységi mutatót, amelyek alapján egységesen elemzik a felnőtt világversenyeket.

Az alábbi táblázatban a 2015-ös Las Vegas-i, olimpiai kvalifikációs világbajnokságon meghatározott adatok láthatók:

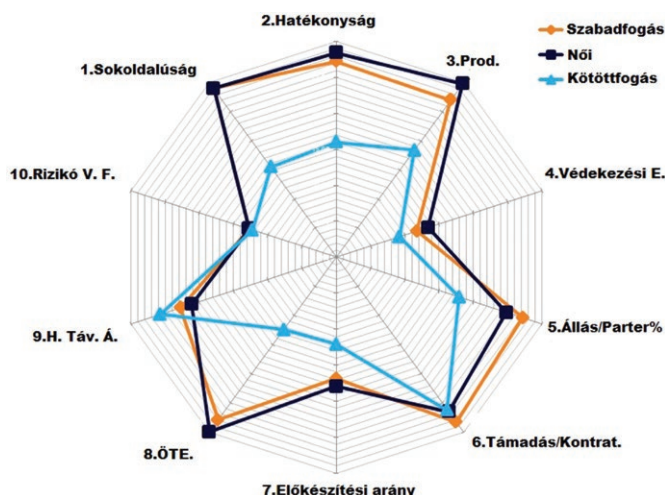
1. táblázat: A három fogásnem versenytevékenységi mutatóinak (VTM) összehasonlítása a 2015-ös Las Vegas-i világbajnokság mérkőzései alapján (Lopez, 2016)

VTM	SZABADFOGÁS	NŐI	KÖTÖTTFOGÁS
1. sokoldalúság	01:43	01:43	03:13
2. hatékonyság	01:28	01:24	02:30
3. produktivitás	00:44	00:40	01:05
4. védekezési hatékonyság	01:41	01:29	02:10
5. állás/partter helyzet aránya	79%	.72%	.52%
6. támadás/kontratámadás aránya	82%	.77%	.76%
7. előkészítés	49%	.52%	.35%
8. összetett támadási együttható	81%	.87%	.36%
9. hatékony távolság átlaga	2.27	2.11	2.57
10. rizikó vállalási faktor	1.70	1.71	1.63

A szabadfogású és a női szakág versenyzői ugyanabban a szabályrendszerben küzdenek meg egymással. A súlypontjuk mélyebben van, hiszen a szabadfogású birkózásban az állásból végrehajtott technikák 70%-át az egylábra támadások adják (Gyurits, 2016). Ezen támadások 60%-a jobb lábra irányul (Farkas, 2009). A kötöttfogású szabályok korlátozzák az alkalmazható technikai-taktikai lehetőségeket, mivel érvényes fogást csak derékon felül lehet alkalmazni, illetve a láb cselekvő

használata nem megengedett. A két fogásnem szabályrendszere közötti különbségek számszerűsítve is látványosan megmutatkoznak. Az első négy mutatóban a technikai repertoár szélessége, illetve az aktivitás mutatói szerepelnek az idő függvényében. Lényeges különbséget itt, az állás/partter helyzet arányánál és az összetett támadási együtthatónál láthatunk.

A diagram még látványosabban szemlélteti a fogásnemek közti különbségeket:

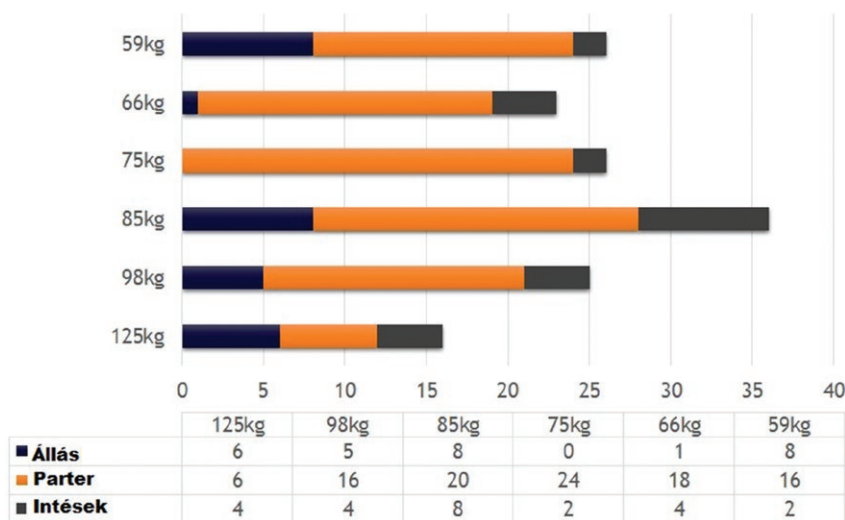
1. ábra: A három fogásnem közötti versenytevékenységi mutatók összehasonlítása a 2015-ös Las Vegas-i világbajnokság mérkőzései alapján (Lopez, 2016)

Kötöttfogás az Olimpián

Már a londoni Olimpián is megfigyelhető volt, hogy a súlycsoportok érmesei szűkebb technikai repertoár felmutatásával is képesek dobogóra állni. Ráadásul a beszűkült fogáshalmaz rosszabb hatékonysággal párosult, így előtérbe kerültek a kitolásból szerzett pontok (Tropin, 2013). A mai modern birkózásban háromféleképpen tud a versenyző pontot szerezni: akció pontból, kitolásból illetve bíró által ítélt intésből (ez szubjektív pont: a mérkőzésvezető által vélt "aktívabb" birkózó számára adható). Akció pont állásból és lenti birkózásból, parter helyzetből szerzhető.

Amíg állásból egy, kettő, négy és öt pont is adható, addig parter helyzetből két pont érhető el a felfordításokból.

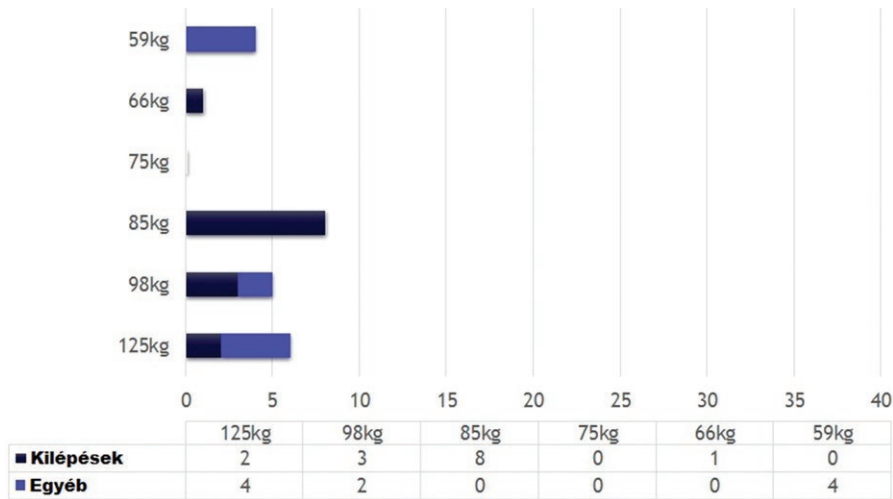
Az olimpián 6 súlycsoport szerepel fogásnemenként. A bajnokok által szerzett pontok jól mutatják, hogy a lenti birkózás a leghangsúlyosabb. A 75kg-os olimpiai bajnok pontjai 92%-át parter helyzetből szerezte. A többi bajnok esetében ezen adatok szórása 50-92% közötti. Sajnos az intésekből szerzett szubjektív pontok száma megközelíti az állásból végrehajtott akciók pontértékeit. A bírók szerepe tehát felértékelődött, mivel az intésekből szerzett szubjektív pontokkal mérkőzéseket lehet nyerni.

2. ábra: A kötöttfogású bajnokok által szerzett pontok eloszlása (Lopez, 2016)

A fogást nélkülöző szubjektív pontok lehetőséget adnak a versenyzőknek, hogy kevesebb rizikót vállaljanak, mivel az “aktív” látszat második elérése után is pont jár. A veszélyzőna elhagyását szintén jutalmazták, aminek köszönhetően az állásból

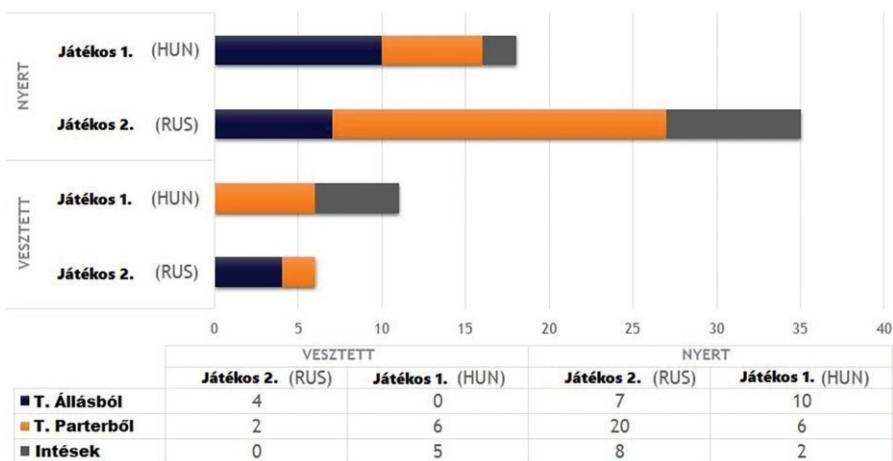
elkönyvelt akciók a minimálisra csökkentek. A középsúlyú olimpiai bajnokok levitelek, látványos, nagyívű dobások nélkül nyerték meg a játékokat, amely a 3. diagramban látható.

3. ábra: A kötöttfogású bajnokok állásból nyert pontjainak eloszlása (Lopez, 2016)

Megerősítve a fentebb közölt adatokat, az ötödik helyezett magyar versenyző és az olimpiai bajnok összehasonlításánál is a parter helyzetben végzett munka és a bírók által ítélt szubjektív pontok közti különbség az, ami alapján pontszerző vagy

bajnok válhat a versenyzőből. Az a 11 pont, amivel többet kedveztek az orosz versenyzőnek (0-5 veszített és 8-2 nyert) döntő befolyással bírt a verseny végeredményére.

4. ábra: 85 kg:akciókból és intésekből szerzett pontok eloszlása (Lopez, 2016)

Az új szabályrendszer hatása a taktikára

Az Olimpia után az UWW megoldást szeretett volna találni a fent említett birkózás javítására. A szeptemberi szabálymódosítás értelmében a következő olimpiai ciklusra (2017-2020) eltörölték a kötelezően elrendelt lenti parter helyzetet. Ez a szabálymódosítás nyilvánvalóan az állásból történő

birkózás felé szeretné billenteni a mérleg nyelvét. A bírói intések megmaradtak, a mérkőzés megállítása nélkül minden második figyelmeztetésnél intés/1 pont jár a versenyzőknek.

Az új szabályrendszerrel azóta megrendezésre került a nem olimpiai súlycsoportok világbajnoksága itt, Budapesten. Összesen 65 mérkőzést láthattunk

a két súlycsoportban. Az alábbi táblázatban összegyűjtöttük azokat a mérkőzéseket, ahol az eredményjelző 4 pont alatt maradt.

2. táblázat: Négy pont alatti mérkőzések a nem olimpiai súlycsoportok világbajnokságán

	Q	1/8	1/4	1/2	R	1-5	1-2	Össz.
71kg	6	4	-	1	1	1	1	33/14
85kg	3	4	2	-	3	2	1	32/15
Össz.	9	8	2	1	4	3	2	65/29
%								45%

Az adatokból egyértelműen kiderül, hogy nem sikerült a kötöttfogás látványosabbá tétele. Demoralizáló, hogy a mérkőzések 45 %-nál biztosan nem lehetett látni nagyívű dobást, mivel azok értéke négy illetve öt pont lenne. Ez a szám tovább nő, mivel a négy pont feletti mérkőzések között is voltak olyan párharcok, ahol két pontos levitel vagy éppen lenti felfordítás döntött a győztesről.

A új szabályrendszer lehetőséget ad a versenyzőknek, hogy rizikó vállalás nélkül birkózhatnak,

mivel a szabály azt is ponttal jutalmazza, aki "aktívabbnak" mutatja magát, illetve ha kilépteti ellenfelét. Döntetlen esetén annak emelik magasba a kezét, aki utóljára szerzett pontot. Ebben az esetben az a taktika válik eredményessé, ahol a mérkőzés első felében szándékosan nem birkózva, meginteti saját magát, majd a második menetben aktívabbnak az ellenfelét.

3. ábrázat: Hazai vonatkozású mérkőzések az akció pontok és az intések alapján

	Mérkőzések	Mérkőzés végeredménye	Akció pontok
Rio	HUN-DEN 1/2	0-1	(0-0)
	HUN-GER 3-5	2-3	(2-0)
Budapest	HUN-TUR 1/2	5-5	(5-4)

Az elmúlt két világversenyen három fontos hazai vonatkozású mérkőzést befolyásoltak az intésekből szerzett pontok. Az akció pontok alapján gazdagabbak lennének egy olimpiai bronz éremmel és egy világbajnoki döntővel.

Sike András, volt olimpiai bajnokot, a kötöttfogású szakág kapitányát kérdeztük, hogy mi a véleménye a jelenleg is érvényben lévő kötöttfogású szabályokról: „Véleményem szerint az olimpia óta nem hogy csökkent volna, inkább felerősödött a bírói befolyásolás, ezért fordulhatott elő olyan mérkőzés most is Dániában, hogy az akció pontokkal 2-0-ra vezető német versenyző, kikap 2-2-re a hazai szőnyegen versenyző dántól, aki ajándékba kapott két pontot, mondván, hogy az ellenfele passzív”. Sike a soron következő olimpiáról éremmel szeretne haza utazni, lehetőleg a legfényesebbel. Ennek elérése érdekében a szabályokhoz alkalmazkodva új szituáció küzdelmekkel fognak készülni a már jól bevált edzés módszerek mellett.

Következtetések

Az élő-pontszámítási rendszer alapján készített világranglistán a magyar birkózók csak a kötöttfogású szakágban tudták beverekedni magukat a legjobb tíz közé, így a következő nyári játékokon tőlük várható éremszerzés vagy bajnoki cím. A másik két szakágból ugyanez meglepetés számba menne (Juhász, Sterbencz, Gulyás, Csurilla 2017).

A kötöttfogású birkózás rizikó vállalás hiányában nem látványos. Az elrendelt parter helyzet eltörlésével nem születik több akció állásból, mivel a versenyzők kiléptetéssel vagy intésből szerzett pontokkal kívánnak mérkőzéseket nyerni. Ennek köszönhetően egyre jellemzőbb, hogy nem a birkózók közötti tudás, hanem a bírói szubjektivitás dönt egy adott mérkőzés győzteséről. A kötöttfogású birkózás megmentése érdekében javasoljuk az intésekből szerzett szubjektív pontok eltörlésének megfontolását.

Felhasznált irodalom

1. **Bánkuti Zs. (1999)** A modern szabadfogású versenyző típusok és stílusok összehasonlító elemzése Szakdolgozat, TF könyvtár
2. **Barna T. (1993)** Nemzetközi Szabadfogású élversenyző birkózók teljesítményének többszemponútú elemzése TF könyvtár
3. **Barna T. (2006)** Játék a birkózás
4. **David Lopes (2016)** Performance Analysis in Wrestling című előadása, Bp
5. **Farkas G. (2009)** Az élvonalbeli 66kg-os szabadfogású birkózók technikai és taktikai cselekvéseinek vizsgálata Szakdolgozat, TF könyvtár
6. **Gyurits G. (2016)** Az élvonalbeli 86kg-os szabadfogású birkózók technikai és taktikai cselekvéseinek vizsgálata Szakdolgozat, TF könyvtár
7. **Juhász, Sterbencz, Gulyás, Csurilla (2017)** Birkózás sportágelemzés, Brainsporting, Testnevelési Egyetem
8. **Tropin Y.M. (2013)** Comparative analysis of technical and tactical preparedness Greco-Roman style wrestler at the Olympic Games-2008 and the Olympic Games 2012. *Physical education of students*, vol.4, pp. 92-96.

Felhasznált internetes oldalak:

1. <https://unitedworldwrestling.org/DataBase>
2. <https://unitedworldwrestling.org/governance/regulation/olympic>

Mélyinterjú Sike Andrással, a kötöttfogású szakág kapitányával.